

Jaarplan 2012

Nationaal onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat

Vastgesteld door de Raad van Bestuur
d.d. 1 november 2011

Goedgekeurd door de Raad van Toezicht
d.d. 7 december 2011

Copyright © 2011

Nationaal Onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat (KvK). Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd, in geautomatiseerde bestanden opgeslagen en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, geluidsband of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Nationaal Onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat. In overeenstemming met artikel 15a van het Nederlandse auteursrecht is het toegestaan delen van deze publicatie te citeren, daarbij gebruik makend van een duidelijke referentie naar deze publicatie.

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
2	Geplande activiteiten in 2012	7
2.1	Activiteiten binnen de programmalijnen van Kennis voor Klimaat	7
2.2	Werken aan adaptatiestrategieën	11
2.3	Delta Alliance	12
2.4	Analyse van de organisatie van transdisciplinair onderzoek	13
2.5	Kennisuitwisseling en communicatie	13
2.6	Kennisvalorisatie	15
2.7	Organisatieontwikkelingen	16
3	Financieel overzicht 2012	23
3.1	Eerste tranche	23
3.2	Tweede tranche	23
3.3	Derde tranche	23
3.4	Overige projecten	24
3.5	Kosten besturing en ondersteuning	24
3.6	Totale investering 2012	24
3.7	Prognose besteding subsidiemiddelen na 2012	25
4	Bijlagen	27
	Bijlage I. Overzicht van projecten in de eerste tranche	28
	Bijlage II. Overzicht van projecten in de tweede tranche	31
	Bijlage III. Jaarcyclus planning en control 2012	34
	Bijlage IV. Samenstelling bestuurs- en adviesorganen	35
	Kennis voor Klimaat	35
	Bijlage V. Financieel overzicht 2012	38

1 Inleiding

In het jaarplan 2012 van nationaal onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat worden de activiteiten beschreven die in 2012 gaan plaatsvinden en die helpen bij het realiseren van het hoofddoel van het onderzoeksprogramma: een bijdrage te leveren aan een tijdige en kosteneffectieve 'climate proofing' van Nederland, mede in een internationale context. Het jaarplan geeft daarnaast inzicht in de financiële aspecten die verbonden zijn met de in 2012 geplande activiteiten.

De subsidie van Kennis voor Klimaat wordt gefaseerd in drie tranches uitgezet. Iedere tranche kent haar eigen programmalijn:

1. De eerste tranche is geprogrammeerd als een gesloten call en betrof de meest urgente kennisbehoeften vanuit de hotspots. De projecten in de eerste tranche zijn sinds 2009 in uitvoering en in de loop van 2012 zullen deze, op een enkel project na, afgerond zijn.
2. De tweede tranche heeft een thematische insteek en behelst langlopend en verdiepend onderzoek. Hierbij staat de verbinding tussen generieke en gebiedsspecifieke vragen centraal. Via een open call zijn kennisinstellingen uitgenodigd om in consortiumverband pre-proposals in te dienen voor één van de acht gedefinieerde thema's. Uiteindelijk zijn acht van de 14 consortia uitgenodigd om een full proposal uit te werken. In de loop van 2010 zijn deze acht consortia van start gegaan met hun vierjarig onderzoek. In 2012 zijn zij halverwege hun onderzoek. Deze 'mid-term' is een belangrijk ijkpunt waaraan Kennis voor Klimaat de nodige aandacht zal besteden.
3. Aan het eind van 2010 is een start gemaakt met de programmering van de laatste fase van het onderzoeksprogramma, de derde tranche. In deze tranche zullen de hotspots de resultaten uit de diverse onderzoekslijnen samenbrengen ten behoeve van de ontwikkeling van regionale adaptatiestrategieën. Voor iedere hotspot is de basis hiervoor het zogenaamde ORAS document, met Opties voor Regionale Adaptatiestrategieën, die in de loop van 2011 in concept ontwikkeld is. Dat wordt in 2012 verder uitgewerkt. Belangrijk in deze laatste fase van het programma is kennisdoorwerking, innovatie en valorisatie van kennis.

2 Geplande activiteiten in 2012

In 2012 zullen de activiteiten die binnen de Stichting Kennis voor Klimaat plaatsvinden zich concentreren op:

- ▽ de uitvoering en afronding van projecten in de eerste tranche;
- ▽ de uitvoering van projecten in de tweede tranche;
- ▽ de beoordeling van projectvoorstellen voor de derde tranche en de opstart van projecten;
- ▽ het werken aan regionale en nationale adaptatiestrategieën;
- ▽ het bestendigen en verder uitbreiden van het internationale netwerk Delta Alliance en de uitvoering van projecten in het kader hiervan;
- ▽ de uitvoering van een vergelijkende studie naar de organisatie van transdisciplinair onderzoek;
- ▽ kennisuitwisseling en kenniscommunicatie;
- ▽ kennisvalorisatie;
- ▽ de samenwerking en de afstemming met andere organisaties en programma's, zoals het Deltaprogramma.

7 |

Deze activiteiten worden hierna kort toegelicht. Tevens zijn activiteiten beschreven van de toezichhoudende, adviserende, besturende en ondersteunende organen van de Stichting Kennis voor Klimaat.

In 2012 zal de Raad van Bestuur van Kennis voor Klimaat prioriteit geven aan de verankering van onderzoeksresultaten in de publieke en private sector en op de toepassing en valorisatie van kennis die in onderzoeksprojecten is gegenereerd.

2.1 Activiteiten binnen de programmalijnen van Kennis voor Klimaat

Hieronder volgt voor ieder van de drie programmalijnen van Kennis voor Klimaat een korte beschrijving van de belangrijkste activiteiten die uitgevoerd worden in 2012 (zie Tabel 1)

2.1.1 Eerste tranche

De eerste tranche zit in de afrondende fase. Voor een aantal hotspots zijn de eerste tranche projecten inmiddels geëindigd, terwijl voor een aantal andere hotspots en voor het programmaonderdeel KKF er nog een aantal projecten doorlopen. Dit zijn met name de projecten waarin promotieonderzoek uitgevoerd wordt. Op 1 november 2011 waren 18 van de 45 eerste tranche projecten inhoudelijk en financieel afgerond en naar verwachting zullen nog 4 projecten vóór 31 december 2011 zijn afgerond. In 2012 worden naar verwachting 19 projecten afgerond. Bijlage I geeft de stand van zaken weer voor wat betreft de voortgang van de projecten in deze eerste tranche.

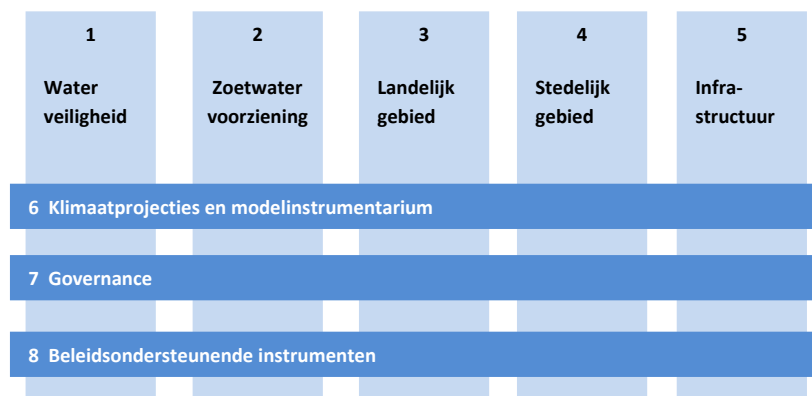
Vanuit de lopende projecten wordt ieder half jaar gerapporteerd over de financiële en inhoudelijke voortgang, uiterlijk in week 6 en in week 33 van het kalenderjaar. Hierop volgt een gesprek tussen de projectleider en de projectbegeleider van Kennis voor Klimaat. Na goedkeuring van de rapportages door het bestuur van Kennis voor Klimaat wordt een deel van de toegewezen subsidie uitgekeerd aan de projectpartijen.

Voor de projecten die aflopen, wordt een reviewprocedure gestart. Ieder concept eindrapport wordt beoordeeld door middel van een externe review. Deze review wordt door de Kennis voor Klimaat projectbegeleider gecoördineerd en in samenspraak met de projectleider, de coördinator van het betrokken programmaonderdeel (hotspot/KKF) en de Raad van Bestuur van Kennis voor Klimaat uitgevoerd. Het project kan afgesloten worden na goedkeuring van het eindrapport, het drukken van het eindrapport, goedkeuring van de financiële eindrapportage op basis van accountantsverklaringen en het ter beschikking stellen van de projectresultaten en de deliverables via de Kennis voor Klimaat/Klimaat voor Ruimte website. Via een nieuwsbericht, persbericht en/of een symposium worden projectresultaten naar buiten gebracht.

8 |

2.1.2 Tweede tranche

De acht thematische onderzoeksprogramma's in de tweede tranche zijn in de loop van 2010 opgestart en hebben alle een looptijd tot 31 december 2014. Bijlage II bevat een overzicht van de acht consortia met informatie over de werkpakketten in de thema's. De eerste vijf thema's zijn inhoudelijk en de laatste drie thema's zijn de 'cross-cutting' thema's. De drie 'cross-cutting' thema's Klimaatprojecties en klimaatscenario's (Thema 6), Governance van adaptatie en Beleidsondersteunende modellen (Thema 8) verbinden ieder vanuit hun eigen perspectief de meer inhoudelijke klimaatvraagstukken.

Het tweede tranche onderzoek doorloopt in 2012 dezelfde halfjaarlijkse monitoring-cyclus als de eerste tranche projecten. Het verschil met de voortgangsgesprekken met de eerste tranche projecten is dat behalve de consor-

tiumleider ook de financial officer en de communication officer van het consortium deelnemen aan het gesprek. Vanuit Kennis voor Klimaat zitten de projectbegeleider, een vertegenwoordiger vanuit Financiën, een vertegenwoordiger vanuit de KennisTransfer (KT) en een van de leden van de Raad van Bestuur aan tafel.

Daarnaast is voor ieder thema een stuurgroep benoemd. De stuurgroep begeleidt en adviseert het consortium met betrekking tot inhoud (koers, samenhang en afstemming), profilering van de consortia, kennisdoorwerking en valorisatie van kennis en kan indien nodig binnen de financiële en inhoudelijke kaders van het projectvoorstel adviseren tot bijstelling. De stuurgroep informeert de Raad van Bestuur over de voortgang en de kwaliteit van het onderzoek. De aangewezen projectbegeleider van Kennis voor Klimaat neemt deel aan de stuurgroep als toehorend lid. De stuurgroep komt minimaal twee keer per jaar bij elkaar.

De Raad van Bestuur houdt bijeenkomsten zowel met de acht stuurgroepvoorzitters als met de acht consortiumleiders en streeft ernaar deze bijeenkomsten minimaal twee maal per jaar te laten plaatsvinden.

De consortia houden ieder jaar diverse interne workshops voor de onderzoekers en stakeholders binnen hun thema. Daarnaast organiseert het merendeel van de acht onderzoeksthema's in 2012 een externe bijeenkomst. Zo organiseert het consortium Governance van adaptatie (Thema 7) op 22 en 23 maart een internationaal symposium.

Vanuit hun overkoepelende rol zullen de drie cross-cutting consortia in 2012 ieder een bijeenkomst organiseren waarmee zij de inhoudelijke consortia faciliteren. De eerste bijeenkomst vindt aan het begin van 2012 plaats en wordt georganiseerd door het consortium Klimaatprojecties en klimaatscenario's (Thema 6). Onder andere de KNMI Next scenario's zullen hier aan bod komen.

In 2012 zijn de consortia halverwege de looptijd van het onderzoek. Deze mid-term is een belangrijk ijkpunt voor zowel Kennis voor Klimaat alsook voor de consortia. Er wordt op dit moment nagedacht over de wijze waarop deze mid-term vormgegeven kan worden. Aan het begin van 2012 wordt hierover een besluit genomen hierover.

2.1.3 Derde tranche

In de eerste helft van 2011 is de programmering van de derde tranche tot stand gekomen. Binnen de derde tranche ligt de focus op projecten die een bijdrage leveren aan de adaptatiestrategieën voor de hotspots en aan innovatie en valorisatie van kennis. Bij de programmering is rekening gehouden met de projectresultaten van de eerste tranche, de projecten in de tweede

tranche en de Opties voor Regionale Adaptatiestrategieën (ORAS) die de hotspots voor hun eigen regio maken (zie hiervoor paragraaf 3.2.1).

De eerste indieningsronde van pre-proposals voor de derde tranche sloot op 31 augustus 2011. In overleg met de indieners en de hotspotcoördinatoren wordt besproken op welke wijze de voorstellen tot full proposals uitgewerkt kunnen worden en of elementen uit pre-proposals kunnen worden belegd bij de consortia in de tweede tranche.

De full proposals dienen uiterlijk op 30 november 2011 binnen te komen en worden gereviewd. De verwachting is dat deze projectvoorstellen begin 2012 in uitvoering genomen kunnen worden.

In het licht van de groeiende aandacht voor innovatie en kennisvalorisatie is het accent van de derde tranche verschoven in de richting van toepassingsgerichte projecten, bijvoorbeeld in de vorm van proeftuinen, of business cases (zie ook paragraaf 2.6). Belangrijk voor dit type projecten is het marktpotentieel, de internationale uitstraling en de betrokkenheid van private partijen. Deze aangescherpte focus is voorgesteld en overeengekomen tijdens de Programmaraad bijeenkomsten van juni en september 2011. Projecten moeten uiteraard relevant zijn voor de ORAS.

Onderzoek gericht op kennislacunes zal zoveel mogelijk belegd worden bij de consortia in de tweede tranche of de vorm krijgen van metastudies en workshops.

De tweede indieningsronde van pre-proposals sluit op 31 januari 2012. De verwachting is dat de succesvolle projectvoorstellen vanaf juni 2012 in uitvoering kunnen worden genomen. Derde tranche projecten hebben een looptijd tot uiterlijk 31 juli 2013.

Vooruitlopend op de programmering van de derde tranche is in de loop van 2011 een project van start gegaan in de hotspot Regio Rotterdam. Dit project "Adaptieve ontwikkelingsstrategieën in buitendijks gebied in de hotspot Regio Rotterdam" is een vervolg op het eerste tranche project "Adaptief bouwen". De verwachting is dat dit project eind 2012 afgerond is.

De derde tranche projecten die worden gehonoreerd doorlopen in 2012 dezelfde halfjaarlijkse, door Kennis voor Klimaat georganiseerde, monitoringcyclus als de eerste tranche projecten.

10 |

Activiteiten binnen de programmalijnen	Maand												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
Halfjaarlijkse monitoring van projecten													
Evaluatie van projecten													
Stuurgroepbijeenkomsten tweede tranche													
Opstart projecten derde tranche (eerste en tweede ronde)													
Beoordelingsprocedure pre-proposals en full proposals derde tranche (tweede ronde)													

Tabel 1
Activiteiten in de programmalijnen van het onderzoeksprogramma KvK in 2012

2.2 Werken aan adaptatiestrategieën

2.2.1 Opties voor Regionale adaptatiestrategieën

De eerste tranche heeft in 2010 en 2011 belangrijke onderzoeksresultaten opgeleverd. Daarnaast is het voor de hotspots duidelijk geworden welke van hun kennisvragen geadresseerd worden en welke casestudies uitgevoerd worden in de tweede tranche. Voor de programmering van de derde tranche is het belangrijk dat de hotspots richting geven aan de opties voor regionale adaptatiestrategieën die relevant zijn voor hun regio (ORAS).

Kennis voor Klimaat heeft in 2010 besloten om de hotspots meer intensief te faciliteren bij het vormgeven van de ORAS.

Voor een vijftal hotspots - Rotterdam, Haaglanden, Ondiepe wateren en Veenweidegebieden, Zuidwestelijke Delta en Droge rurale gebieden - is de eerste versie van de ORAS in september 2011 afgerond. Deze zijn tijdens een bijeenkomst met de hotspots, de tweede tranche consortia en project-begeleiding en bestuur van Kennis voor Klimaat besproken. Gedurende de verdere looptijd van het programma zullen de ORAS documenten verder uitgewerkt en gespecificeerd worden. In 2012 zullen ook de ORAS documenten van de hotspots Waddenzee en Grote Rivieren vorm krijgen.

2.2.2 Bouwstenen voor Nationale adaptatiestrategieën

Het project Bouwstenen voor nationale adaptatiestrategieën (KKF 02A Bouwstenen NAS) heeft als doel een bijdrage te leveren aan de kennisdoorwerking en het gebruik van kennis over klimaatverandering op nationaal, regionaal, hotspot en lokaal niveau. Dit gebeurt door middel van het ontwikkelen en toepassen van planning tools en instrumenten die overheden ondersteunen bij het vormgeven en implementeren van adaptatiestrategieën. Eind 2011 wordt het project Bouwstenen NAS afgerond.

In het project, dat in samenwerking met het zusterprogramma Klimaat voor Ruimte is uitgevoerd, wordt samengewerkt en afstemming gezocht met het ministerie van I&M, het PBL en het Interprovinciaal Overleg (IPO). Tevens heeft afstemming en samenwerking plaatsgevonden met het tweede tranche consortium Beleidsondersteunende instrumenten (Thema 8) en het Nationaal Klimaatatelier. Het atelier brengt klimaatkennis in bij de uitwerking van ruimtelijke visies en draagt er zorg voor dat deze kennis meegenomen wordt in de praktijk.

Het Bouwstenen NAS project heeft zogenaamde 'tools voor adaptatiestrategieën' opgeleverd die in de loop van 2012 hun weg zullen vinden naar de hotspots. De verwachting is dat met deze tools een belangrijke verbinding kan worden gelegd tussen vragen van beleidsmakers in de regio en de kennis die is ontwikkeld vanuit Kennis voor Klimaat en Klimaat voor Ruimte. Deze verbinding is bijvoorbeeld waardevol voor de regionale adaptatiestrategieën.

2.3 Delta Alliance

Tijdens het internationale congres 'Deltas in Times of Climate Change' in Rotterdam (29 september t/m 1 oktober 2010) is de Delta Alliance officieel gelanceerd. Dit was een van de belangrijkste mijlpalen van de tweede fase van het project 'Launching the Delta Alliance' (HSINT01B) waarin de organisatorische inrichting, het helder krijgen van de focus van de Delta Alliance en de uitbreiding van het netwerk centraal stonden.

De Delta Alliance is gestart met vier focus delta's: California Bay (USA), Ciliwung (Indonesië), Mekong Delta (Vietnam) en de Rijn-Maas Delta (Nederland). Inmiddels zijn nog zes deltagebieden aangesloten bij de Delta Alliance: Ganges-Brahmaputra Delta (Bangladesh), Mahakam Delta (Indonesië), Mississippi Delta (USA), Pantanal (Brazilië), Parana (Argentinië) Yantze Delta (China) en de Nijl Delta (Egypte). De verwachting is dat in 2012 meer deltagebieden zullen aansluiten.

Ter bestendinging en voor de verdere ontwikkeling van de organisatie is in juni 2011 de Stichting Delta Alliance International opgericht. Daarmee is de Delta Alliance een zelfstandige organisatie geworden. Aan het einde van de derde fase van het project 'Launching the Delta Alliance' (2013) stopt de financiering vanuit Kennis voor Klimaat en moet de Delta Alliance zowel organisatorisch als financieel op eigen benen staan.

12 |

Kennis voor Klimaat stelt aan de Delta Alliance subsidiemiddelen ter beschikking voor de uitvoering van projecten in aangesloten deltagebieden. De projecten die gefinancierd worden, dienen doel en missie van de Delta Alliance te ondersteunen door de gezamenlijke ontwikkeling en uitwisseling van kennis en de verbinding van deltagebieden wereldwijd om zo de veerkracht van deltagebieden te vergroten. In deze derde en laatste fase ligt de focus van de Delta Alliance activiteiten op de uitvoering van projecten en op de uitwisseling van kennis tussen deltagebieden.

Ook voor 2012 zijn belangrijke activiteiten voor de Delta Alliance de samenwerking en afstemming met andere organisaties en instituties zoals met de World Estuary Alliance, Water Mondiaal, Connecting Delta Cities en met het Nederlandse ministerie van I&M.

In 2011 is in het kader van de Delta Alliance een onderzoek gestart waarin twee AIO onderzoeken naar instrumenten ten behoeve van klimaatbestendige ruimtelijke inrichting en watermanagement in Jakarta worden uitgevoerd (Jakarta Climate Adaptation Tools). Deze Indonesische AIO's worden mede vanuit Nederland begeleid (Prof. J. Aerts, VU-IVM en Prof. E. van Ierland, WUR). Een deel van de onderzoeksperiode zullen de Indonesische AIO's doorbrengen in Nederland en participeren in de consortia Waterveiligheid (Thema1) en Beleidsondersteunende instrumenten (Thema 8).

2.4 Analyse van de organisatie van transdisciplinair onderzoek

Het Rathenau Instituut is in 2010 gestart met de uitvoering van het project “Comparative Monitoring of Knowledge for Climate”. Dit project (SSA01) vindt gedurende de looptijd van Kennis voor Klimaat plaats. Het Rathenau Instituut analyseert in zijn onderzoek hoe Kennis voor Klimaat en andere transdisciplinaire onderzoeksprogramma’s op het gebied van klimaatadaptatie functioneren. Het instituut onderzoekt of de aanpak en organisatie van Kennis voor Klimaat voor dit soort programma’s effectief is. Tevens wordt gekeken welke factoren bijdragen aan succesvolle transdisciplinaire kennisontwikkeling. Het onderzoek levert zowel specifieke inzichten op over Kennis voor Klimaat, als algemene inzichten ten behoeve van de aansturing en inbedding van toekomstige transdisciplinaire programma’s en de governance van transdisciplinair onderzoek.

In 2012 organiseert het Rathenau Instituut een conferentie waarin de gezamenlijke kennisontwikkeling centraal staat. Deze vindt naar verwachting in het voorjaar plaats. Daarnaast wordt een bundel over kennis-cocreatie geschreven die begin 2012 zal worden voltooid. Hierin wordt het wetenschappelijke onderzoek van het project – en soortgelijke resultaten van ander relevant onderzoek – gecombineerd met interviews met maatschappelijke actoren (beleidsmakers, politici, ondernemers) die actief zijn op het gebied van grote maatschappelijke problemen.

Verder wordt er binnen het project gewerkt aan diverse vergelijkende studies. Zo worden klimaatprogramma’s in vijftien verschillende landen vergeleken voor wat betreft organisatie, werkwijze en financiering. Netwerkanalyses worden uitgevoerd voor de programma’s Kennis voor Klimaat en Klimaat voor Ruimte. Binnen het Kennis voor Klimaat programma wordt de ontwikkeling en organisatie van diverse hotspots onderzocht en vergeleken.

2.5 Kennisuitwisseling en communicatie

De Kennistransfer ondersteunt projectleiders van de onderzoeksprojecten en consortia bij de doorwerking van kennis in de praktijk. Immers, het doel van de communicatiestrategie is ervoor zorg te dragen dat kennis in de praktijk gebruikt wordt en dat kansen worden benut. Daarvoor moet kennis worden gedeeld, toepasbaar gemaakt en verankerd. Een belangrijke lijn in de communicatiestrategie is samenwerken met andere partijen, hen activiteiten laten organiseren en zelf een adviserende en faciliterende rol vervullen. Hierdoor wordt het bereik van Kennis voor Klimaat groter en andere organisaties raken meer betrokken bij het klimaatvraagstuk.

In 2012 zullen de hotspots hun *regionale adaptatiestrategieën* verder vorm geven. De Kennistransfer ondersteunt hen bij de bestuurlijke inbedding van dit proces. Daarvoor zal ze de hotspots adviseren over het organiseren van regionale bestuurlijke conferenties.

Ook in 2012 wordt een *projectendag* georganiseerd. Waar in 2011 de dag was geconcentreerd rond de hotspots, zullen dit keer de consortia centraal staan. De dag is bedoeld voor alle bij Kennis voor Klimaat betrokken partijen, onderzoekers, beleidsmakers en organisaties die besluiten nemen over investeringen in de ruimtelijke ordening. Ook zullen bestuurders van overheden worden uitgenodigd.

In 2012 organiseert Kennis voor Klimaat een *lezingencyclus* over verschillende perspectieven op klimaatadaptatie. Per avond staat een invalshoek centraal die relevant is voor klimaatadaptatie en die een verfrissende kijk op kan leveren voor hen die de materie vanuit een andere invalshoek of discipline benaderen (bijvoorbeeld een historisch, filosofisch of macro-economisch perspectief).

In PCCC verband (Platform Communication on Climate Change) zal de Kennistransfer een conferentie organiseren in het najaar, waar de stand van zaken van de wetenschap zal worden getoond en de betekenis van die kennis voor het bedrijfsleven centraal staat. Bedrijven worden uitgenodigd om innovaties te laten zien op het gebied van mitigatie en adaptatie. Deze conferentie neemt de plaats in van de Staat van het Klimaat, die niet meer zal worden gepubliceerd.

14 |

De *website* wordt aangepast naar aanleiding van opmerkingen van het webpanel, dat in 2011 bijeen is geweest. Daarnaast zal de website van Klimaat voor Ruimte opgaan in de Kennis voor Klimaat website en de publicatie database worden verbeterd. De toegankelijkheid van de website voor onze doelgroepen staat voorop. Ook wordt de website beter geschikt gemaakt voor studenten, scholieren en burgers. Naast de website blijven ook de sociale media aandacht krijgen. De LinkedIn groep, die nu een levendig debatforum vormt, wordt uitgebreid en voor en tijdens bijeenkomsten en bijzondere weersomstandigheden wordt een extra inspanning gepleegd om te twitteren.

. Er zijn vier klimaatdebatten georganiseerd samen met de NRC met in totaal ruim 1200 deelnemers. Publiciteit is hieraan gegeven via advertenties in de NRC. Tevens heeft de Kennistransfer persdossiers samengesteld over belangrijke onderwerpen als hitte, droogte en wateroverlast. Enkele daarvan, vooral hitte, zijn door de pers goed gebruikt.

Wat *educatie en onderwijs* betreft wil de Kennistransfer in 2012 samen met de consortia twee masterclasses organiseren voor mensen uit de praktijk. Daarnaast wordt onderzocht hoe Kennis voor Klimaat bij kan dragen aan het lager en middelbaar onderwijs om klimaat in bepaalde vakken een rol te laten spelen. Als startpunt hiervoor wordt geïnventariseerd wat er nu al aan dat onderwerp gebeurt. Voor de postdocs van het NWO/Kennis voor Klimaat programma organiseert de Kennistransfer een bijeenkomst om hun mid-term resultaten te laten zien aan belangstellenden.

Tenslotte moeten de *hotspots en consortia* de resultaten van hun onderzoek zoveel mogelijk delen met anderen door het organiseren van workshops, symposia en conferenties en door het publiceren van artikelen. De Kennistransfer kan daarbij ook ondersteuning bieden. Een paar activiteiten staan reeds op de rol, zoals cross-cutting bijeenkomsten van de consortia Klimaatscenario's en klimaatscenario's (Thema 6), Governance van adaptatie (Thema 7) en Beleids-ondersteunende instrumenten (Thema 8), en de grote conferentie van de Zuid-westelijke Delta in april 2012.

2.6 Kennisvalorisatie

Kennis voor Klimaat richt zich op toegepaste kennisontwikkeling ten behoeve van een klimaatbestendige inrichting van Nederland. Hieraan leveren Kennis voor Klimaat hotspots, (consortia van) kennisinstellingen en maatschappelijke stakeholders een gezamenlijke bijdrage. Zowel (toegepaste) kennisinstellingen als overheid en bedrijfsleven zijn betrokken bij het Kennis voor Klimaat onderzoek.

Kennis voor Klimaat heeft zich tot nog toe met name gefocust op gezamenlijke kennisontwikkeling met en kennisdoorwerking richting de publieke sector. Minder aandacht is tot op heden besteed aan het tot economische waarde brengen van kennis door deze door te vertalen naar nieuwe producten of diensten, kortom, de valorisatie van kennis. Het betrekken van het bedrijfsleven is echter wel een belangrijke schakel richting toepassing van kennis in de praktijk. Innovatie en kennisvalorisatie verdienen daarom in de laatste fase van het programma (derde tranche) meer nadrukkelijk de aandacht. In 2011, bij de programmering van de derde tranche, is daarom een ontwikkeling ingezet in deze richting (zie ook paragraaf 2.1.3).

Kennisvalorisatie zal behalve in de hotspots ook op programmaniveau een belangrijke rol gaan spelen. Kennis voor Klimaat is met een aantal initiatieven gestart die als doel hebben om kennis die ontwikkeld wordt naar de markt te brengen:

- ▽ Verkenning van de mogelijkheden om het product klimaatatlassen te exploiteren via een nieuw in te richten stichting;
- ▽ Verkenning door Meteoconsult van de exploitatie van klimaatdata op commerciële data;
- ▽ Verkenning door de BAM van het gebruik van onderzoeksresultaten in de bouwsector.

Daarnaast wordt in samenwerking met Klimaat voor Ruimte de mogelijkheid verkend om in het kader van de Topsector Water een incubatiecentrum op te zetten op het gebied van klimaatadaptatie. Hier kunnen kennisinstellingen in samenwerking met publieke en private partijen via businesscases commerciële instrumenten ontwikkelen. In 2012 worden verdere initiatieven op het gebied van de valorisatie van kennis ontwikkeld.

Deze ontwikkeling van het programma past binnen de nationale en internationale context waarbinnen steeds meer aandacht is voor innovatie en valorisatie van kennis. Enkele voorbeelden hiervan zijn 1) het Europese Instituut voor Innovatie en Technologie (EIT) dat drie Kennis en Innovatie Communities (KICs) in het leven heeft geroepen, waaronder een op het gebied van klimaatverandering (Climate KIC); en 2) de Topsectoren. De Topsectoren aanpak is een initiatief van de Nederlandse rijksoverheid. Hierbij is het uitgangspunt een goede samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en de overheid (de 'gouden driehoek'). Bij de topsectoren, waaronder de Topsector Water, werken wetenschap en bedrijfsleven samen aan innovaties die bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken. Kennis voor Klimaat probeert zoveel mogelijk bij deze initiatieven aan te sluiten, onder meer met het incubatiecentrum op het gebied van klimaatadaptatie.

2.7 Organisatieontwikkelingen

2.7.1 Samenwerking en afstemming met andere programma's

Uit de gezamenlijk call van *NWO Duurzame Aarde* en Kennis voor Klimaat zijn 5 projecten met elk 2 postdocs voortgekomen; de projecten hebben een looptijd van twee jaar. Het betreft onderzoek naar aanpassing aan klimaatverandering en naar de relatie tussen landgebruik en klimaatverandering. Het programma heeft een omvang van 1,5 miljoen euro. De bijdrage van Kennis voor Klimaat hierin is 0,5 miljoen euro. Vanaf augustus 2010 zijn de postdoc projecten gestart. Aan het eind van 2012 moeten alle projecten afgerond zijn. De financieel-administratieve verantwoordelijkheid voor deze projecten wordt gedragen door NWO. Kennis voor Klimaat draagt de verantwoordelijkheid voor alle activiteiten met betrekking tot publiciteit en communicatie. Begin 2012 organiseert Kennis voor Klimaat een bijeenkomst waar de onderzoekers hun mid-term resultaten presenteren.

Het onderzoeksprogramma *Klimaat voor Ruimte* wordt aan het eind van 2011 afgerond. Het is van cruciaal belang dat de kennis die in *Klimaat voor Ruimte* projecten ontwikkeld is niet alleen haar weg vindt in de praktijk, maar ook dat deze haar weerslag vindt in het Kennis voor Klimaat programma. Daarom is in 2011 extra aandacht besteed aan kennisuitwisseling en kennisdoorwerking tijdens de Kennis voor Klimaat projectendag (7 april 2011) en het *Klimaat voor Ruimte* eindsymposium (1 december 2011). Tijdens het eindsymposium geeft *Klimaat voor Ruimte* het stokje over aan Kennis voor Klimaat. Tevens wordt gezamenlijk gewerkt aan een wetenschappelijk boek en een special issue met daarin belangrijke resultaten uit beide programma's. Tijdens het *Klimaat voor Ruimte* eindsymposium wordt het *Klimaat voor Ruimte* praktijkboek gepresenteerd. In het praktijkboek worden praktijkcases beschreven vanuit de programma's *Klimaat voor Ruimte* en het Kennis voor Klimaat, samen met de lessen die hieruit getrokken worden en met de instrumenten die gebruikt zijn. Het boek

wordt ook via een website uitgebracht zodat de beschreven instrumenten voor eenieder toegankelijk zijn.

Het *Deltaprogramma* en Kennis voor Klimaat hebben een relatie van goede samenwerking opgebouwd. Er is overleg op centraal niveau, maar bovenal zijn er belangrijke allianties ontstaan tussen onderzoekers vanuit Kennis voor Klimaat en beleidsmakers uit de deelprogramma's. Typerend is een mate van vanzelfsprekendheid waarmee men aan elkaar denkt en elkaar weet te vinden. Consortia zitten aan tafel bij deelprogramma's, aio's zijn betrokken bij concrete projecten binnen het Deltaprogramma, bijeenkomsten worden op elkaar afgestemd, men presenteert over en weer, etcetera. Dit sluit aan bij de ambitie van Kennis voor Klimaat om de onderzoekswereld en die van het beleid beter op elkaar te betrekken. In 2012 zal in deze lijn de samenwerking verder worden uitgebouwd.

In 2011 hebben het Deltadeelprogramma Waddengebied, de Waddenacademie en Kennis voor Klimaat besloten gezamenlijk invulling te geven aan de programmering van de Hotspot Waddenzee voor wat betreft invulling van de tweede en derde tranche. Er zal een aantal projecten worden opgestart die voorzien in een gezamenlijke behoefte. Tevens zal worden samengewerkt aan de internationale wetenschappelijke conferentie in november 2012.

17 |

Het *platform Duurzame Gebiedsontwikkeling* (DGO) is een gezamenlijk initiatief van het ministerie van VROM, Kennis voor Klimaat en Urgenda en is in september 2010 van start gegaan. De 25 leden van het platform zijn afkomstig uit diverse disciplines. Het platform bouwt voort op de vele Nederlandse praktijkervaringen waarbij gestreefd wordt naar duurzame gebiedsontwikkeling. Het platform heeft de ambitie om te komen tot een integrale visie en een aantal nieuwe concepten en handvatten waarmee partijen verder kunnen worden geholpen bij het realiseren van integrale duurzaamheidsambities.

Kennis voor Klimaat neemt namens de betrokken kennisinstellingen en universiteiten in Nederland deel aan het door de EU gefinancierde project *CIRCLE2-ERA-Net* (zevende kaderprogramma). Het ministerie van I&M is vertegenwoordigd in de Advisory board van CIRCLE2-ERA-Net. Binnen dit vervolgproject van het in 2004 gestarte CIRCLE-ERA-Net project (zesde kaderprogramma van de Europese Unie) focust men op het versterken van het Europese platform voor de financiering van onderzoek en het stimuleren van de beleidsdialoog op het gebied van impact van klimaatverandering en klimaatadaptatie.

Kennis voor Klimaat heeft het stokje overgenomen van Klimaat voor Ruimte dat betrokken was bij het eerste CIRCLE-ERA-Net project. Samen met SMHI uit Zweden is Kennis voor Klimaat verantwoordelijk voor het werkpakket SHARE. De hoofddoelen van SHARE zijn het delen van kennis en het versterken van de science-policy interface. In 2012 staan in ieder geval nog twee workshops op het programma. Eén is organisatorisch in een vergevorderd stadium; in februari 2012 wordt in Spanje een bijeenkomst georganiseerd over droogte en waterschaarste. Over het onderwerp en de locatie van de tweede workshop wordt in

de loop van 2012 besloten door de Executive Board van CIRCLE. Naast de taken in SHARE draagt Kennis voor Klimaat waar nodig bij aan de andere werkpakketten DESIGN en FUND.

Het in 2008 gestarte Duitse onderzoeksprogramma *KLIMZUG* heeft nagenoeg eenzelfde looptijd als Kennis voor Klimaat en heeft een soortgelijk doel: klimaatadaptatie op regionale schaal bevorderen. In april 2013 vindt de eerste Europese klimaatadaptatie conferentie plaats in Duitsland. Kennis voor Klimaat zal samen met KLIMZUG een rol hebben in de organisatie van deze conferentie.

De kennisinstellingen die het initiatief hebben genomen tot de ontwikkeling van het Kennis voor Klimaat programma werken in het Europese programma *Climate KIC* samen met kennisinstellingen uit Frankrijk, Engeland, Duitsland en Zwitserland. Dit programma is gericht op kennisvalorisatie rondom mitigatie en adaptatie. In 2011 is een van de bestuursleden van Kennis voor Klimaat, ir.C.L. van Deelen, benoemd tot voorzitter van de Nederlandse co-locatie van Climate KIC. Climate KIC en Kennis voor Klimaat zullen in PCCC verband meewerken aan de organisatie van een grote conferentie in het najaar van 2012 (zie ook paragraaf 3.7.1). Het voornemen voor 2012 is om intensiever samen te werken.

18 |

Het Ministerie van I&M en Kennis voor Klimaat hebben ook samen met enkele andere Europese landen het initiatief genomen tot de ontwikkeling van een gezamenlijk en internationaal georiënteerd onderzoeksprogramma op klimaatgebied, *JPI-Climate* geheten. Kennis voor Klimaat coördineert de Nederlandse inbreng in dit programma. De onderzoeksmiddelen komen uit nationale fondsen. Dit programma zal in 2012 verder worden ontwikkeld, onder andere via enkele 'fast track activities'.

2.7.2 Interne organisatie

Hieronder volgt een korte beschrijving van de belangrijkste activiteiten en aandachtspunten voor 2011 van de toezichthoudende, adviserende, besturende en ondersteunende organen van Kennis voor Klimaat.

De Raad van Toezicht (RvT)

De RvT heeft als taak toezicht te houden op het beleid van de RvB en op de algemene gang van zaken in de Stichting. De RvT heeft in 2012 een belangrijke rol bij:

- ▽ de advisering over en het toezicht houden op de wijze waarop de adviezen van de Wetenschappelijke Advies Raad (WAR) hun beslag krijgen in het onderzoeksprogramma.
- ▽ de planning en verslaglegging betreffende de jaarcyclus van Kennis voor Klimaat. De RvT geeft goedkeuring aan de jaarrekening 2011, het jaarverslag 2011 en het jaarplan 2013 (zie bijlage III);

- ▽ de advisering over de ontwikkeling van de kennisinfrastructuur en de maatschappelijke aanhechting van het programma;
- ▽ het toezicht houden op de mogelijke beleidsrelevantie van de onderzoeksresultaten;
- ▽ de onderzoeksprogrammering en invulling van de derde tranche en de ORAS;
- ▽ advisering over de verdere ontwikkeling van de kennisdoorwerking en de valorisatie van kennis door Kennis voor Klimaat;
- ▽ de verdere strategische ontwikkeling en organisatie van het onderzoeksprogramma, mede in het licht van externe ontwikkelingen.
- ▽ De advisering over en het toezicht houden op de mid-term evaluatie van de onderzoeksthema's in de tweede tranche;
- ▽ Toezicht op en beoordeling van effectieve samenwerking met stakeholders en andere programma's zoals het Deltaprogramma.
- ▽ Twee leden van de Raad van Toezicht vormen de audit committee. Zij hebben regelmatig overleg met de zakelijk directeur en de controller.

De Raad van Bestuur (RvB)

De RvB draagt de algehele verantwoordelijkheid voor de Stichting Kennis voor Klimaat en voor het bereiken van de doelen die in de statuten zijn vastgelegd. Specifieke activiteiten voor de RvB in 2012 zijn:

- ▽ sturing en coördinatie van de onderzoeksprogrammering en bewaking van de samenhang;
- ▽ monitoring en evaluatie van de projecten van het Rathenau Instituut en de Delta Alliance;
- ▽ de programmering van de derde tranche, besluitvorming over ingediende pre-proposals en full proposals en het aangaan van subsidieovereenkomsten;
- ▽ het stimuleren en faciliteren bij het opstellen van de ORAS door de hotspots;
- ▽ coördinatie van de mid-term evaluatie van de onderzoeksthema's in de tweede tranche;
- ▽ actief werken aan valorisatie van kennis in de vorm van nieuwe producten en diensten;
- ▽ overleg met de Bestuursadviesraad en de Raad van Toezicht over de strategische ontwikkeling van het Kennis voor Klimaat programma en de samenhang met de regionale en nationale beleidsagenda's;
- ▽ samenwerking met onderzoeksprogramma's zoals NWO Duurzame Aarde;
- ▽ samenwerking en afstemming met het Deltaprogramma;
- ▽ mogelijke sturing of aanpassingen aan het programma op basis van de aandachtspunten en adviezen door de Maatschappelijke Adviesraad en de Wetenschappelijke Adviesraad;
- ▽ samenwerking en afstemming met internationale programma's zoals KLIM-ZUG en KIC Climate en de internationale kennisuitwisseling;
- ▽ participatie in de programma's CIRCLE ERA-Net 2 en JPI Climate;
- ▽ rapporteren naar en afstemming met het penvoerend ministerie van I&M.

De Programmaraad

De Programmaraad heeft een belangrijke adviserende rol in de programmering van het onderzoeksprogramma, in de subsidieaanvragen en in de voorbereiding van de verschillende evaluaties van het programma. Belangrijke en bepalende momenten in 2012 zijn de advisering over:

- ▽ de goedkeuring van pre-proposals en full proposals uit derde tranche;
- ▽ opties regionale adaptatiestrategieën (ORAS);
- ▽ kennisdoorwerking en valorisatie van kennis, mede in internationale context;
- ▽ de mid-term evaluatie van de onderzoeksthema's in de tweede tranche;
- ▽ de verbinding met andere relevante (inter)nationale initiatieven;
- ▽ samenwerking met het Deltaprogramma.

Het Programmabureau

Het Programmabureau van Kennis voor Klimaat is als uitvoerend orgaan belast met het voorbereiden en uitvoeren van besluiten van de RvB en met de ondersteuning van de toekenning van subsidies en de evaluatie daarvan. Belangrijke activiteiten van het Programmabureau van de Stichting Kennis voor Klimaat zijn:

- ▽ de voorbereiding van de jaarrekening van 2011, het jaarverslag 2011, het jaarplan 2013(zie Bijlage III);
- ▽ de uitvoering van besluiten van de RvB voor wat betreft de eerste, tweede en derde tranche;
- ▽ de ondersteuning van de RvB, RvT, de Programmaraad en samenwerking met de KT;
- ▽ het voorbereiden van subsidieovereenkomsten met de onderzoekspartijen van goedgekeurde projectvoorstellen;
- ▽ de monitoring en evaluatie van de lopende projecten;
- ▽ het coördineren van externe review voor projectvoorstellen en concept eindrapporten;
- ▽ de ondersteuning van de RvB bij de mid-term evaluatie van de onderzoeksthema's in de tweede tranche.

De Bestuursadviesraad (BAR)

De Bestuursadviesraad adviseert de RvB over strategische aangelegenheden, in het bijzonder over de samenwerking van Kennis voor Klimaat met de betrokken publieke en private partijen, over kennisontwikkeling en kennistransfer, en over de besteding van rijksmiddelen. Daarbij komen de hoofdlijnen van de programmering en de aansluiting op de beleidsagenda van de departementen aan de orde. Sinds eind 2010 neemt Deltacommissaris Wim Kuijken deel aan de BAR. In 2012 zal de BAR zich buigen over:

- ▽ de programmering van de derde tranche;
- ▽ de voortgang en resultaten van de tweede tranche, met name met het oog op de mid-term evaluatie;
- ▽ het richting geven aan de verdere ontwikkeling van Delta Alliance;
- ▽ de adviezen van en aandachtspunten uit de MAR en de WAR;

- ▽ de verbinding van het programma aan de prioritering van de beleidsagenda van de departementen;
- ▽ de samenwerking met het Deltaprogramma;
- ▽ de ontwikkeling van de kennisinfrastructuur op het gebied van klimaatverandering;
- ▽ de verbinding met andere relevante internationale initiatieven.

In verband met de nieuwe clustering van de Ministeries (voormalig VROM, V&W, EZ en LNV) zal de samenstelling van de BAR heroverwogen worden.

De Wetenschappelijke Advies Raad (WAR) en de Maatschappelijke Advies Raad (MAR)

De bijeenkomsten van de Wetenschappelijke Advies Raad (WAR) en de Maatschappelijke Advies Raad (MAR) voor de monitoring van de programma's Kennis voor Klimaat en Klimaat voor Ruimte heeft op resp. 7-8 maart 2011 en 24 mei 2011 plaatsgevonden. De adviesfunctie van deze raden is aanvullend aan de toezichthoudende functie van de RvT. Bijlage IV bevat een overzicht met de samenstelling van beide raden.

De WAR zal in 2012 een rol krijgen in de mid-term evaluatie van de onderzoeksthema's in de tweede tranche.

3 Financieel overzicht 2012

De activiteiten die in 2012 worden uitgevoerd, en die in hoofdstuk 2 zijn beschreven, worden alle projectmatig uitgevoerd. Een financieel overzicht van de projecten wordt gegeven in Bijlage V.

Ten opzichte van het Jaarplan 2011 zijn drie van de 'overige' projecten herverdeeld naar de eerste tranche. Dit zijn de projecten 'Science System Assessment' (SSA-01), 'Opties Regionale Adaptatiestrategie' (ORAS KvK 01) en 'Integratie Duurzame Aarde Onderzoek' (NWO).

De bedragen in Bijlage V hebben betrekking op projecten die gesubsidieerd worden uit de derde beschikking van het Onderzoeksprogramma Kennis voor Klimaat. Op basis van de geprognosticeerde uitgaven in 2012 wordt aan het Ministerie van I&M een voorschot gevraagd van 10,0 miljoen euro.

Hieronder volgt een kort resumé van de verschillende onderdelen.

3.1 Eerste tranche

Het totale projectbudget voor onderzoekprojecten in de eerste tranche, waaraan de Raad van Bestuur van Kennis voor Klimaat goedkeuring heeft verleend, bedraagt ruim 14,3 miljoen euro. Dit budget bestaat voor een bedrag van 7,7 miljoen euro uit subsidie van Kennis voor Klimaat en voor een bedrag van ruim 6,6 miljoen euro aan cofinanciering die wordt ingebracht.

Ultimo 2011 zal naar verwachting een subsidiebedrag van 6,8 miljoen euro zijn uitgekeerd. De uitgaven die in 2012 zullen worden gedaan ten laste van de KvK subsidie worden geraamd op 0,6 miljoen euro.

3.2 Tweede tranche

De onderzoeksprojecten rond de acht thema's zijn alle in de loop van 2010 van start gaan.

Het totale projectbudget voor onderzoeksprojecten in de tweede tranche, waaraan de Raad van Bestuur goedkeuring heeft verleend, bedraagt ruim 39 miljoen euro. Dit budget bestaat voor een bedrag van 21 miljoen euro uit subsidie van Kennis voor Klimaat en voor een bedrag van 18 miljoen euro aan cofinanciering die wordt ingebracht.

Ultimo 2011 zal naar verwachting een subsidiebedrag van 9,0 miljoen euro zijn uitgekeerd. De uitgaven die in 2012 zullen worden gedaan ten laste van de KvK subsidie worden geraamd op 5,9 miljoen euro.

3.3 Derde tranche

In de laatste maanden van 2010 en gedurende het jaar 2011 is gestart (d.m.v. het uitzetten van een call) met de vormgeving en programmering van de derde

tranche. Naar verwachting zal het totale budget van projecten die tot en met 2012 in uitvoering worden genomen 7,6 miljoen euro bedragen, waarvan 3,8 miljoen euro KvK subsidie en 3,8 miljoen euro cofinanciering. De uitgaven die in 2012 zullen worden gedaan ten laste van de KvK subsidie worden geraamd op 2,5 miljoen euro.

3.4 Overige projecten

Tot op heden heeft de Raad van Bestuur goedkeuring verleend aan toekenning van 4,2 miljoen euro subsidie voor projecten anders dan die in de eerste, tweede of derde tranche. Het betreft projecten die vallen onder de programmaonderdelen "Kennistransfer"(o.a. KT01-projecten), de internationale hotspots (Delta Alliance) en enkele overige, voornamelijk kleinere, projecten.

Het totaal projectbudget van de overige projecten bedraagt 8,1 miljoen euro, waarvan 4,2 miljoen euro aan subsidie van KvK en 3,9 miljoen euro aan cofinanciering.

Ultimo 2011 zal naar verwachting een subsidiebedrag van 2,3 miljoen euro zijn uitgekeerd. De uitgaven die in 2012 zullen worden gedaan ten laste van de KvK subsidie worden geraamd op 1,4 miljoen euro.

24 |

3.5 Kosten besturing en ondersteuning

De uitgaven in 2012 ten laste van de KvK subsidie worden geraamd op 1,4 miljoen euro. Door de tariefstelling van de leden van de Raad van Bestuur zal hierboven een bedrag aan cofinanciering worden gegenereerd.

Dit bedrag is in het overzicht in Bijlage V buiten beschouwing gelaten. De totale uitgaven ten laste van het beschikbare subsidiebudget voor besturing en ondersteuning uit de derde beschikking van Kennis voor Klimaat worden over de periode 2009 t/m 2012 geraamd op 5,7 miljoen euro. Daarnaast is in 2009 uit het subsidiebudget van de 2e beschikking van Kennis voor Klimaat een bedrag van ruim 0,3 miljoen euro aangewend.

Op basis van de totale subsidiebesteding van 34,4 miljoen euro over de jaren 2009 tot en met 2012 en de cofinanciering die in die periode naar schatting wordt ingebracht, bedraagt de overhead vanwege de kosten van besturing en ondersteuning ca. 9 %.

3.6 Totale investering 2012

De totale omvang van de toegewezen projectbudgetten in de derde beschikking van Kennis voor Klimaat wordt ultimo 2012 geraamd op 75 miljoen euro. Hiervan komt ca. 42 miljoen euro ten laste van de KvK subsidie. Aan cofinanciering wordt door partijen voor een bedrag van bijna 33 miljoen euro ingebracht (44 %). Daarmee is de te verwachten in te brengen cofinanciering beduidend hoger dan de 23 miljoen euro die over de gehele looptijd van het programma moet worden ingebracht.

De berekening van het gevraagde voorschot van 10 miljoen euro wordt hieronder schematisch weergegeven.

Uitgaven in 2009 + 2010	Euro 11,7 mio.
Uitgaven in 2011	Euro 10,9 mio.
Geraamde Uitgaven in 2012	<u>Euro 11,8 mio. +</u>
Totale uitgaven 3e Beschikking Kennis voor Klimaat	Euro 34,4 mio.
Ontvangen voorschot 2009	Euro 10,3 mio.
Ontvangen voorschot 2010	Euro 5,4 mio. -
Ontvangen voorschot 2011	<u>Euro 10,0 mio. -</u>
Minimaal benodigd om verplichtingen na te komen	Euro 8,7 mio.
Reservering nog nader te definiëren projecten	<u>Euro 1,3 mio.+</u>
Gevraagd voorschot 2012	Euro 10,0 mio.

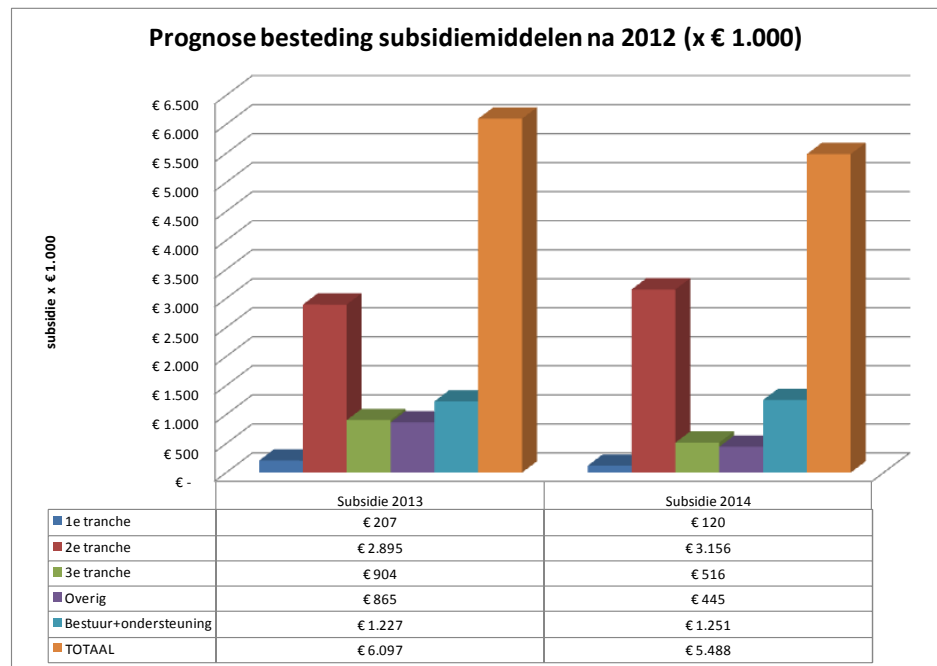
25 |

3.7 Prognose besteding subsidiemiddelen na 2012

Onderstaand een grafiek van de besteding van de resterende subsidiemiddelen voor de jaren 2013 en 2014.

Met het gevraagde voorschot van 10 miljoen euro voor 2012 zal over de jaren 2009 tot en met 2012 in totaal een bedrag van 35,7 miljoen euro aan voorschot zijn verstrekt aan Kennis voor Klimaat.

Dit houdt in dat door het Ministerie van I&M nog een bedrag van 10,3 miljoen euro (beschikbaar gesteld subsidiebudget van 46 miljoen euro minus 35,7 miljoen euro) beschikbaar moet worden gesteld aan Kennis voor Klimaat.

4 Bijlagen

- Bijlage I.   Overzicht van projecten in de eerste tranche
- Bijlage II.   Overzicht van projecten in de tweede tranche
- Bijlage III.   Jaarcyclus planning en control 2012
- Bijlage IV.   Samenstelling bestuurs- en adviesorganen Kennis voor Klimaat
- Bijlage V .   Financieel overzicht 2012

Bijlage I. Overzicht van projecten in de eerste tranche

Projectnummer	Titel	Status ¹	(Geplande) looptijd
Kennis Klimaat Faciliteit			
KKF01A	Modelplatform - Future Weather	In uitvoering	01-09-2009 / 31-12-2011
KKF01B	Modelplatform - Coupling	In afronding	01-02-2009 / 31-05-2011
KKF01C	Modelplatform - Tailoring	In afronding	01-06-2009 / 30-06-2011
KKF02A	Bouwstenen NAS	In afronding	01-11-2009 / 30-11-2011
KKF03	Coördination, monitoring and strategy of the Climate Knowledge Facility	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 31-12-2009
Hotspot Droge rurale gebieden			
HSDR00-09	Coördinatie en begeleiding hotspot Droge Rurale gebieden	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 31-12-2009
HSDR01	Strategies to cope with climate change in dry rural sandy areas of the province of Gelderland	Financieel en inhoudelijk afgerond	04-01-2010 / 31-12-2010
HSDR02	Spatial claims of adaptive strategies in densely populated rural areas	Inhoudelijk afgerond, financieel in afronding	01-01-2010 / 01-07-2011
Hotspot Grote rivieren			
HSGR02	Assessment of upstream flood risk in the Rhine Basin	In uitvoering	01-11-2008 / 31-12-2012
HSGR06	Adaptation to Meuse flood risk: a scenario assessment	In uitvoering	01-01-2010 / 31-12-2012
HSGR07	Klimaatbestendige dijk langs de Nederrijn / Lek	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-06-2009 / 08-10-2010
Hotspot Haaglanden			
HSHL00-10/11	Coördinatie Hotspot Haaglanden en Regionale Adaptatie Hotspot Haaglanden	In uitvoering	01-01-2010 / 31-12-2011
HSHL01A	Klimaat in ruimtelijke keuzes	In afronding	01-01-2009 / 31-05-2011
HSHL02	Toekomst veenweidegebied hotspot Haaglanden	In uitvoering	07-07-2009 / 31-12-2011
HSHL05 / HSRR04	Regiospecifieke klimaatinformatie voor Haaglanden en regio Rotterdam	In afronding	03-03-2009 / 30-06-2011
HSHL06 / HSHL12	Brede, gebiedsspecifieke verkenning van effecten van klimaatverandering, in samenhang met toekomstscenario's en trendmatige ontwikkelingen	Financieel in afronding, inhoudelijk in afronding	01-05-2009 / 31-12-2010
HSHL08	Demonstratieproject meervoudig ruimtegebruik voor waterberging in glastuinbouw	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-04-2009 / 31-12-2010

¹ Stand van zaken 1 november 2011

Projectnummer	Titel	Status ¹	(Geplande) looptijd
Hotspot Internationaal			
HSINT01A	Launching Delta Alliance – First Phase	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-04-2009 / 01-11-2009
HSINT01B	Delta Alliantie; Launching Delta Alliance – Second Phase	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-09-2008 / 31-12-2010
HSINT02	Knowledge for Climate Hotspot Jakarta, definition phase	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-03-2009 / 01-05-2011
Hotspot Mainport Schiphol en Regio Schiphol			
HSMS01	Windvisions - Wind visibility monitoring at Mainport Schiphol	In uitvoering	01-10-2009 / 15-04-2012
HSMS02	Climatology and climate scenarios Mainport Schiphol	In uitvoering	01-04-2009 / 01-07-2012
HSMS03	IMPACT - Improved meteorological predictions for airport capacity tuning	In uitvoering	01-10-2009 / 31-05-2012
HSRS01	Vorstudie Regio Schiphol	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-04-2009 / 31-10-2009
Hotspot Ondiepe wateren en veenweidegebieden			
HSOV01A	Climate effects on decomposition in drained peat meadows: implications for peat subsidence and water quality	In uitvoering	01-05-2009 / 01-07-2013
HSOV01B	Climate influence on water quality: which trends are already apparent?	In afronding	01-01-2009 / 31-10-2011
HSOV01C	Managing climate effects in peat meadows and shallow lakes	In uitvoering	01-03-2009 / 01-03-2013
Hotspot Regio Rotterdam			
HSRR00-09	Coördinatie hotspot Regio Rotterdam	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2009 / 31-12-2009
HSRR00-10	Rotterdamse Adaptatiestrategie en Coördinatie Hotspot Regio Rotterdam 2010	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-01-2010 / 31-12-2010
HSRR01	Urban development - Urban water systems	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-02-2009 / 31-10-2010
HSRR02	Definitiestudie waterveiligheid buitendijks gebied	Financieel en inhoudelijk afgerond	23-03-2009 / 31-07-2010
HSRR03B	Afsluitbaar open Rijnmond - Waterfront Rijnmond	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-12-2008 / 30-06-2010
HSRR05	Heat stress in Rotterdam	Inhoudelijk afgerond, financieel in afronding	01-01-2009 / 01-07-2011
HSRR06	Veilige en goed ingepaste hoofdwaterkeringen	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-02-2009 / 31-12-2010
HSRR07/HSGR08	Relationship between perceived flood risks, problem ownership and household and business adaptation choices	In afronding	01-06-2010 / 01-12-2011
HSRR08	De effecten van klimaatverandering op de binnenvaart via de Rotterdamse regio	Inhoudelijk afgerond, financieel in afronding	01-01-2009 / 30-06-2011
HSRR09	Adaptief bouwen in het buitendijks gebied in de hotspot regio Rotterdam	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-03-2009 / 01-04-2010

Projectnummer	Titel	Status ¹	(Geplande) looptijd
Hotspot Waddenzee			
HSWZ04	Need to know or nice to know? Developing the knowledge agenda for climate change and adaptation in the Wadden Sea	Financieel en inhoudelijk afgerond	03-02-2009 / 03-02-2010
Hotspot Zuidwestelijk delta			
HSZD01	Negotiating uncertainties: defining climate proofing and assessing associated uncertainties in the Southwest Delta Region of the Netherlands	In uitvoering	01-01-2009 / 31-07-2011
HSZD02	Climate change effects on the restoration of estuarine dynamics within the delta region	In afronding	01-07-2009 / 01-05-2011
HSZD03	Climate change as an opportunity for entrepreneurs	In uitvoering	01-12-2010 / 30-11-2012
Overige projecten			
MSZD01	Verkenning zoetwatervoorziening Zuidwestelijke Delta	Financieel en inhoudelijk afgerond	01-03-2009 / 30-11-2009
ORASKvK01	Opties voor regionale adaptatiestrategie	In uitvoering	01-03-2009 / 31-12-2011
NWO	NWO Duurzame Aarde	In uitvoering	01-01-2010 / 31-12-2014
SSA01	Comparative monitoring of Knowledge for Climate	In uitvoering	01-01-2010 / 30-06-2014

Bijlage II. Overzicht van projecten in de tweede tranche

Thema	Werkpakketten	Consortium en consortium leider
Thema 1. Waterveiligheid op nationaal en regionaal niveau		
Adaptation of flood risk management policy to climate change at national and regional levels: innovative measures and instruments (Climate-proof flood risk management)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Controlling flood levels: flexible flood barrier systems 2. Reducing the impact of wave attack: natural buffers 3. Robust multi-functional embankments 4. Reduction of exposure to floods and reduction of flood consequences 5. International comparative analysis of adaptation policies 6. Cross-cutting approaches: uncertainty, robustness and designing for spatial quality 	<ul style="list-style-type: none"> - Deltares (Dr. F. Klein) - TU Delft - Wageningen Universiteit and Research Centrum - Vrije Universiteit van Amsterdam - HKV CONSULTANTS - Flood Hazard Research Centre (FHRC), UK - Helmholtz-Centre Potsdam GFZ German Research Center for Geosciences, Germany
Thema 2. Zoetwatervoorziening op nationaal en regionaal niveau		
Towards a climate proof fresh water supply: robust and flexible solutions to balance supply and demand of quantity and quality on different scales (climate proof fresh water supply)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Climate change in the Netherlands in a global/European perspective - our boundary conditions 2. Adapting fresh water supply and buffering capacity of the coupled groundwater – surface water system to a changing climate 3. Adaptation and implications of increasing salt water pressures to agriculture and nature 4. Water technology as a tool for sustainable regional water supply 5. Decision making under uncertainty – finding a robust and flexible fresh water supply strategy 6. Integrating cases 	<ul style="list-style-type: none"> - Deltares (Prof. ir. E. van Beek) - Wageningen Universiteit - KWR, Watercycle Research Institute - Vrije Universiteit van Amsterdam - Universiteit van Twente - Alterra - Technische Universiteit Delft - Acacia Water - Universiteit Utrecht - TNO - ASR Systems, USA - British Geological Survey - Ecole Polytechnique Federal Lausanne, Switzerland - Federal Institute of Hydrology, Germany - Institute National de Recherche en Genie Rural, Eaux et Foret, (INRGREF), Tunisia - United States Geological Survey (USGS)
Thema 3. Klimaatbestendige inrichting van het landelijk gebied		
Exploring the potential for climate change adaptation strategies in rural areas (CARE)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Integration: multifunctional adaptation to climate change 2. Water and biodiversity in the future climate 3. Drivers and consequences of adaptation by farmers 	<ul style="list-style-type: none"> - Wageningen Universiteit (Prof.dr.ir. A. van den Brink) - Stichting DLO - Vrije Universiteit Amsterdam - Utrecht Universiteit - Deltares - KWR Watercycle Research Institute - University of Edinburgh, UK

Thema	Werkpakketten	Consortium en consortium leider
Thema 4. Klimaatbestendige inrichting van het stedelijk gebied		
Climate change adaptation in the urban environment: an integrated and multi-scale approach (Climate Proof Cities)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Urban Climate System 2. Sensitivity, Impacts and Vulnerability 3. Adaptation Measures and Strategies 4. Governance and Adaptive Capacity in cities and metropolitan areas 5. Integration 	<ul style="list-style-type: none"> - TNO (R.A.W. Albers, MSc, MPA) - Technische Universiteit Delft - Technische Universiteit Eindhoven - Wageningen Universiteit - Utrecht Universiteit - Universiteit van Amsterdam - Radboud Universiteit Nijmegen - Deltares - KWR Watercycle Research Institute - UNESCO-IHE - University of Manchester, UK - Albert-Ludwigs-Universität, Germany - Universität Kassel, Germany
Thema 5. Infrastructuur en netwerken		
Infrastructure Networks Climate Adaptation and Hotspots – Researching the Interconnections, Exploring Adaptation (INCAH).	<ol style="list-style-type: none"> 1. Building adaptation strategies for infrastructures and networks 2. Climate proofness of physical infrastructure 3. Infrastructure Network Robustness and Adaptation 4. Socio-economic effects of climate change on main-ports and on urban infrastructure networks 	<ul style="list-style-type: none"> - TNO (Prof.dr.ir. L.A. Tavasszy) - Technische Universiteit Delft - Vrije Universiteit Amsterdam - Deltares - KWR Watercycle Research Institute - Tottori University, Arid Land Research Center, Japan - Louvain School of Management, Belgium - Australian Commonwealth Scientific and Industrial Research Organisation, Australia - Southern Cross University, Australia - University of Michigan, USA - Massachusetts Institute of technology and United States Geological survey, USA - Purdue University, USA - Swedish Geotechnical institute, Sweden
Thema 6. Verbetering klimaatprojecties en modelinstrumentarium		
High quality climate projections for adaptation in the Netherlands (Climate Projections)	<ol style="list-style-type: none"> 0. Project management 1. Climate scenario development: mechanisms of local climate change in the Netherlands 2. Climate scenario development: time series, extremes and probabilities 3. Scenario development for climate change impact 4. Climate services 	<ul style="list-style-type: none"> - KNMI (Dr. A.J. Feijt) - Utrecht Universiteit - Deltares - Wageningen Universiteit - Vrije Universiteit Amsterdam - TNO - Technische Universiteit Delft

Thema	Werkpakketten	Consortium en consortium leider
		<ul style="list-style-type: none"> - KWR Watercycle Research Institute - Deutscher Wetterdienst (DWD), Germany - SMHI, Sweden - Exeter University, UK
Thema 7. Governance van adaptatie		
<p>The governance of adaptation to climate change A collaborative action research programme to develop and test legitimate, effective and resilient governance arrangements for climate adaptation (The governance of climate adaptation).</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Collaborative action research for science hotspot relations 2. Organising connectivity 3. (Re)Allocating responsibilities and risks 4. Dealing with controversies 5. Normative principles for adaptation 6. Comparative analysis of the governance of adaptation 	<ul style="list-style-type: none"> - Wageningen Universiteit (Prof.dr.ir. C.J.A.M. Termeer) - Vrije Universiteit Amsterdam - Radboud Universiteit Nijmegen - Erasmus Universiteit Rotterdam - Utrecht Universiteit - University of East Anglia, UK - Carl von Ossietzky University, Germany - Stockholm University, Sweden
Thema 8. Beleidsondersteunend instrumentarium		
<p>Tools for adaptation strategies</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Integrating and downscaling national socio-economic scenarios 2. Assessing the economic impacts of flood risks 3. Interactive development of spatial adaptation strategies 4. Visualization and simulation of climate change impacts 5. Economic modeling and assessment of the impacts of climate change on freshwater resources 6. Optimal timing, cost benefit analysis and evaluation tools for adaption options 7. Monitoring and indicators 	<ul style="list-style-type: none"> - Wageningen Universiteit (Prof.dr. E.C. van Ierland) - Alterra - Vrije Universiteit Amsterdam - TNO - Deltares - The Netherlands Environmental Assessment Agency (PBL) - Technische Universiteit Delft - Aon Risk Control - IIASA, Laxenburg, Austria - Potsdam Institute for Klima Forschung, Germany - JRC - Department primary industries, State of Victoria, Australia - Reg. Env. Center for Central and Eastern Europe - University of British Columbia, Canada - RWTH Aachen, Germany

Bijlage III. Jaarcyclus planning en control 2012

Stappen	Actoren	jan-12	feb-12	mrt-12	apr-12	mei-12	jun-12	jul-12	aug-12	sep-12	okt-12	nov-12	dec-12
Jaarverslag + Jaarrekening 2011													
A	- Jaarrekening												
A1	* Opstellen ¹⁾	Programmabureau / RvB											
A2	* Controle accountant	Programmabureau + accountant											
A3	* Bespreken management letter met RvB + Audit Cie. ⁷⁾	RvB + Audit Cie. + Accountant											
A4	* Jaarrekening vaststellen ²⁾	Raad van Bestuur (RvB)											
A5	* Jaarrekening goedkeuren	Raad van Toezicht (RvT)											
B	- Jaarverslag (inhoud)												
B1	* Opstellen	Programmabureau/ RvB											
B2	* Advisering programmaraad ³⁾	Programmaraad											
B3	* Jaarverslag vaststellen	Raad van Bestuur											
B4	* Jaarverslag goedkeuren	Raad van Toezicht											
C1	Rapportage jaarrekening en jaarverslag naar Ministerie I&M ⁵⁾	Programmabureau											
Jaarplan (werkplan) 2013													
D1	* Opstellen ⁵⁾	Programmabureau											
D2	* Bespreken in programmaraad (advies) ⁴⁾	Programmaraad											
D3	* Eventuele aanpassingen	Raad van Bestuur											
D4	* Bespreken Jaarplan met Audit Cie.	RvB+Controller+ Audit Cie.											
D5	* Jaarplan goedkeuren	Raad van Toezicht											
D6	* Jaarplan vaststellen	Raad van Bestuur											
E	Jaarplan (werkplan) naar Min.I&M incl. voorschotaanvraag ⁵⁾	Programmabureau											
Voortgangsrapportage's (intern)													
F	<i>Financiële voortgangsrapportage's</i>												
F1	* Opstellen rapportage door consortiumpartners	Consortiumpartners											
F2	* Voortgangsgesprekken voeren met projectleiders	Programmabureau											
F3	* Opstellen rapportage / risicotabel	Programmabureau/ Controller											
F4	* Bespreking Raad van Bestuur	Raad van Bestuur											
F5	* Rapportage ter info naar Raad van Toezicht	Programmabureau											
G	<i>Inhoudelijke voortgangsrapportage's</i>												
G1	* Opstellen rapportage door consortiumpartners												
G2	* Voortgangsgesprekken voeren met projectleiders	Programmabureau											
G3	* Opstellen rapportage / risicotabel	Programmabureau											
G4	* Bespreking Raad van Bestuur	Raad van Bestuur											
G5	* Rapportage ter info naar Raad van Toezicht	Programmabureau											

Opmerkingen

- ¹⁾ De RvB dient jaarlijks binnen 6 maanden na afloop van het boekjaar de balans en de staat van baten en lasten met toelichting op te maken (art 17 Oprichtingsakte)
- ²⁾ De RvB stelt begrotingen, jaarrekening en het jaarplan vast, waarna goedkeuring van de RvT wordt gevraagd (art. 5 Oprichtingsakte)
- ³⁾ De programmaraad adviseert de RvB jaarlijks aangaande het jaarplan (art. 13 oprichtingsakte)
- ⁴⁾ De programmaraad draagt jaarlijks resultaten aan ten behoeve van het jaarverslag (art. 13 oprichtingsakte)
- ⁵⁾ 3e beschikking art.4 lid 1: jaarlijks dient de stichting KVK een werkplan op te stellen. Geen tijdslimiet.
- ⁶⁾ 3e beschikking art.4 lid 7: jaarlijks dient de stichting KVK te rapporteren. Geen tijdslimiet.
- ⁷⁾ Afstemmen RvB/ RvT over werkwijze

Bijlage IV. Samenstelling bestuurs- en adviesorganen

Kennis voor Klimaat

Raad van Toezicht
Mevrouw S.M. Dekker (<i>voorzitter</i>)
Prof. drs. G.J. Cerfontaine
Mevrouw M.M. Kool
Dr. G.W. Noomen
Prof. dr. ir. L.C. Zachariasse

Raad van Bestuur
Prof. dr. ir. P. Vellinga, Alterra Wageningen UR (<i>voorzitter, natuurwetenschappelijk directeur</i>)
Ir. C.L. van Deelen, TNO Bouw en Ondergrond (<i>zakelijk directeur</i>)
Prof. dr. P.P.J. Driessen, Universiteit Utrecht (<i>sociaalwetenschappelijk directeur</i>)

Programmaraad
Prof. dr. ir. P. Vellinga (<i>voorzitter Raad van Bestuur</i>)
Ir. C.L. van Deelen, TNO Bouw en Ondergrond (<i>lid van Raad van Bestuur</i>)
Prof.dr. P.P.J. Driessen, Universiteit Utrecht (<i>lid van Raad van Bestuur</i>)
Drs. ing. R.J. Schoonman, Ministerie IM, DG Ruimte (<i>lid KvK coördinator penvoerend ministerie IM</i>)
Ir. R.H. van Waveren, Rijkswaterstaat Waterdienst (<i>coördinator hotspot Grote rivieren</i>)
Drs. P. van den Brink, Amsterdam Airport Schiphol (<i>coördinator hotspot Mainport Schiphol</i>)
Vacature (<i>coördinator hotspot Waddenzee</i>)
Ir. C.S.J. Paauwe, Waterkader Haaglanden (<i>coördinator hotspot Haaglanden</i>)
Drs. N. Landsman, Provincie Zeeland (<i>coördinator hotspot Zuidwestelijke delta</i>)
Drs. F.B.A. van Lamoen, Provincie Noord-Brabant (<i>coördinator hotspot Droge rurale gebieden</i>)
Drs. A. Molenaar, Programmabureau Klimaat Rotterdam (<i>coördinator hotspot Rotterdamse regio</i>)
Prof.dr. J.T.A. Verhoeven, Univ. Utrecht (<i>coördinator hotspot Ondiepe wateren en veenweidegebieden</i>)
Ir. W.F. van Driel, Wageningen UR (<i>coördinator Delta Alliance (Internationale Hotspots)</i>)
Prof. dr. M.J. Dijst, Universiteit Utrecht (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Dr. R.F. van Oss, KNMI (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Drs. C.N. Bremmer, TNO (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)

Dr. J.C.J. Kwadijk, Deltares (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Prof. dr. F.G.H. Berkhout, Vrije Universiteit Amsterdam (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Prof. dr. A.A.M. Holtslag, Wageningen UR (<i>vertegenwoordiger Kennisinstellingen</i>)
Mevrouw ir. F. de Pater, VU Amsterdam (<i>KT</i>)
Prof.dr. W. van Vierssen, KWR (<i>waarnemend lid KT Science-Policy Interface</i>)

Bestuurs Advies Raad
Drs. C.B.F. Kuijpers, Ministerie IM, DG Ruimte (<i>voorzitter</i>)
Drs. ing. R.J. Schoonman, Ministerie IM (<i>secretaris</i>)
Ir. A.J. Baayen, Deltares
Ir. D.Ph. Schmidt, algemeen directeur Gebouwde omgeving, TNO
Drs. J.H. de Groene, Ministerie EL&I
Dr. H.W. Haak, KNMI
Prof.dr. R. van Kempen, Decaan Faculteit Geowetenschappen, Universiteit Utrecht
Drs. W.J. Kuijken, Deltacommissaris
Mevrouw ir. A.G. Nijhof, Ministerie IM, DG Water
Mevrouw drs. R. Peters, Ministerie IM
Prof.dr. P. Rietveld, VU Amsterdam
Ir. C.T. Slingerland, ESG, Wageningen UR
Prof.dr. W. van Vierssen, KWR
Mevrouw ir. A.M. Burger, DG EL&I

Maatschappelijke Advies Raad
Mevrouw drs. K.M.H. Peijs, Commissaris van de Koningin, Provincie Zeeland
Mevrouw ir. M. Demmers, Directeur milieu en duurzaamheid, DHV
Ir. J.J. de Graeff, Algemeen Directeur, Natuurmonumenten
Mevrouw drs. J.M.P. Moons, Dijkgraaf, Waterschap Vallei en Eem
Drs. W.M. de Jong, Gedeputeerde, Provincie Utrecht
Dr. J.C. Verdaas, Gedeputeerde, Provincie Gelderland
Mr.drs. P.C.G. Glas, voorzitter Unie van Waterschappen
Ir. R.H. van Terwisga, voorzitter directie Vitens

Ir. S. Thijsen, voorzitter RvB Grontmij
Ir. R.P. van Wingerden, lid RvB Koninklijke BAM Groep
Ir. H.A.F.M. Otten, President Meteo Consult B.V.

Wetenschappelijke Advies Raad
Prof.dr. L. Hordijk (voorzitter), Institute for Environment and Sustainability, Joint Research Centre, Italy
Prof.dr. G.P. Brasseur, NCAR, U.S.
Prof. C.A. Nobre, CPTEC-INPE, Brasil
Prof. K. O'Brien, University of Oslo, GECHS, Norway
Prof. J. Hall, New Castle University, Earth System Engineering, U.K.
Dr. C.A. Rosenzweig, NASA Goddard Institute for Space Studies, U.S.
Prof.dr. S. Owens, Cambridge University, Geography department, U.K.
Prof.dr. J. Rees, The London School of Economics and Political Science, Department of Geography, U.K.
Prof. C. Fu, Chinese Academy of Sciences Chao Yang District, Inst. of Atmospheric Physics, P.R. China
Prof.dr. N. Adger, University of East Anglia, School of Environmental Economics Sciences, Norwich, U.K.

Bijlage V. Financieel overzicht 2012

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KVK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KVK subsidie 2009 + 2010	- E - Prognose KVK subsidie 2011	- F - KvK Subsidie 2012
1. Projecten 1e tranche						
<u>Klimaat Kennis Faciliteit</u>						
KKF01a	€ 651.952	€ 488.964	€ 162.988	€ 260.363	€ 228.601	€ -
KKF01b	€ 487.681	€ 305.696	€ 181.985	€ 221.122	€ 84.574	€ -
KKF01c	€ 348.485	€ 233.879	€ 114.606	€ 144.578	€ 89.301	€ -
KKF - Modelplatform	€ 1.488.118	€ 1.028.539	€ 459.579	€ 626.063	€ 402.476	€ -
KKF02a	€ 679.000	€ 509.250	€ 169.750	€ 291.914	€ 217.336	€ -
KKF - Bouwstenen NAS	€ 679.000	€ 509.250	€ 169.750	€ 291.914	€ 217.336	€ -
KKF03	€ 203.825	€ 150.041	€ 53.784	€ 150.041	€ -	€ -
KKF - Coördinatie	€ 203.825	€ 150.041	€ 53.784	€ 150.041	€ -	€ -
<u>Hotspots</u>						
HSRR00-09	€ 157.252	€ 65.022	€ 92.230	€ 65.022	€ -	€ -
HSRR00-10	€ 117.311	€ 58.656	€ 58.655	€ 58.656	€ -	€ -
HSRR01	€ 226.924	€ 111.158	€ 115.766	€ 111.158	€ -	€ -
HSRR02	€ 163.053	€ 63.086	€ 99.967	€ 63.086	€ -	€ -
HSRR03B	€ 447.398	€ 185.594	€ 261.804	€ 185.594	€ -	€ -
HSRR05	€ 665.166	€ 332.500	€ 332.666	€ 246.420	€ 86.080	€ -
HSRR06	€ 203.084	€ 98.529	€ 104.555	€ 98.529	€ -	€ -
HSRR07/ HSGR08	€ 298.674	€ 149.337	€ 149.337	€ 47.433	€ 101.904	€ -
HSRR08	€ 358.871	€ 160.069	€ 198.802	€ 118.282	€ 41.787	€ -
HSRR09	€ 144.397	€ 72.199	€ 72.198	€ 72.199	€ -	€ -
Rotterdam	€ 2.782.130	€ 1.296.150	€ 1.485.980	€ 1.066.379	€ 229.771	€ -
HSMS01	€ 589.696	€ 294.848	€ 294.848	€ 117.403	€ 118.475	€ 58.970
HSMS02	€ 890.000	€ 445.000	€ 445.000	€ 195.360	€ 138.390	€ 111.250
HSMS03	€ 1.165.585	€ 478.044	€ 687.541	€ 209.187	€ 173.248	€ 95.609
HSRS01	€ 27.916	€ 20.000	€ 7.916	€ 20.000	€ -	€ -
Schiphol	€ 2.673.197	€ 1.237.892	€ 1.435.305	€ 541.950	€ 430.113	€ 265.829

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KVK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KVK subsidie 2009 + 2010	- E - Prognose KVK subsidie 2011	- F - KvK Subsidie 2012
HSHL00-10/11	€ 152.000	€ 100.880	€ 51.120	€ -	€ 100.880	€ -
HSHL01A	€ 324.329	€ 162.165	€ 162.164	€ 124.303	€ 37.862	€ -
HSHL02	€ 270.176	€ 134.500	€ 135.676	€ -	€ 134.500	€ -
HSHL05/ HSRR04	€ 321.600	€ 160.000	€ 161.600	€ 117.000	€ 43.000	€ -
HSHL06/12	€ 328.536	€ 142.968	€ 185.568	€ 114.075	€ 28.893	€ -
HSHL08	€ 761.470	€ 380.735	€ 380.735	€ 254.160	€ 126.575	€ -
Haaglanden	€ 2.158.111	€ 1.081.248	€ 1.076.863	€ 609.538	€ 471.710	€ -
HSZD01	€ 109.703	€ 50.000	€ 59.703	€ 33.881	€ 16.119	€ -
HSZD02	€ 101.500	€ 50.000	€ 51.500	€ 31.053	€ 18.947	€ -
HSZD03	€ 206.000	€ 103.000	€ 103.000	€ -	€ 72.100	€ 30.900
Zuid-westelijke delta	€ 417.203	€ 203.000	€ 214.203	€ 64.934	€ 107.166	€ 30.900
HWSZ04	€ 85.718	€ 69.710	€ 16.008	€ 55.768	€ 13.942	€ -
Waddenzee	€ 85.718	€ 69.710	€ 16.008	€ 55.768	€ 13.942	€ -
HSDR00-09	€ 15.128	€ 14.607	€ 521	€ 14.607	€ -	€ -
HSDR01	€ 167.395	€ 86.855	€ 80.540	€ 86.855	€ -	€ -
HSDR02	€ 200.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 69.758	€ 30.242	€ -
Droge rurale gebieden	€ 382.523	€ 201.462	€ 181.061	€ 171.220	€ 30.242	€ -
HSOV01A	€ 540.000	€ 100.000	€ 440.000	€ 40.000	€ 20.000	€ 15.000
HSOV01B	€ 254.941	€ 80.000	€ 174.941	€ 64.042	€ 15.958	€ -
HSOV01C	€ 160.000	€ 110.000	€ 50.000	€ 18.822	€ 58.178	€ 11.000
Veenweidegebieden	€ 954.941	€ 290.000	€ 664.941	€ 122.864	€ 94.136	€ 26.000
HSGR02	€ 192.750	€ 92.010	€ 100.740	€ 34.408	€ 57.602	€ -
HSGR06	€ 180.000	€ 90.000	€ 90.000	€ 24.000	€ 40.500	€ 25.500
HSGR07	€ 84.539	€ 38.672	€ 45.867	€ 38.672	€ -	€ -
Rivierengebied	€ 457.289	€ 220.682	€ 236.607	€ 97.080	€ 98.102	€ 25.500
Overige projecten						
MSZD01 - Metastudie	€ 152.957	€ 70.516	€ 82.441	€ 70.516	€ -	€ -
SSA-01- Science System Assessment	€ 1.037.875	€ 599.988	€ 437.887	€ 60.000	€ 239.994	€ 119.998
ORAS KvK 01 - Opties Regionale Adaptatie Strategie	€ 375.000	€ 245.000	€ 130.000	€ 147.000	€ 98.000	€ -
NWO - Integratie Duurzame Aarde Onderzoek	€ 500.000	€ 500.000	€ -	€ 150.000	€ 150.000	€ 100.000
Projecten Overig	€ 2.065.832	€ 1.415.504	€ 650.328	€ 427.516	€ 487.994	€ 219.998
Subtotaal 1	€ 14.347.887	€ 7.703.478	€ 6.644.409	€ 4.225.267	€ 2.582.988	€ 568.227

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KVK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KVK subsidie 2009 + 2010	- E - Prognose KVK subsidie 2011	- F - KvK Subsidie 2012
2. Projecten 2e tranche						
Thema 1	€ 3.660.000	€ 2.050.000	€ 1.610.000	€ 358.103	€ 564.397	€ 567.600
Thema 2	€ 4.924.999	€ 2.500.000	€ 2.424.999	€ 422.965	€ 702.035	€ 638.000
Thema 3	€ 3.037.465	€ 1.700.000	€ 1.337.465	€ 259.846	€ 505.154	€ 495.000
Thema 4	€ 7.832.941	€ 4.300.000	€ 3.532.941	€ 603.194	€ 1.106.806	€ 1.243.400
Thema 5	€ 3.961.377	€ 1.938.667	€ 2.022.710	€ 281.090	€ 551.410	€ 552.350
Thema 6	€ 6.259.557	€ 3.050.000	€ 3.209.557	€ 471.704	€ 900.796	€ 972.400
Thema 7	€ 4.696.110	€ 2.900.000	€ 1.796.110	€ 430.257	€ 739.742	€ 792.800
Thema 8	€ 4.891.941	€ 2.600.000	€ 2.291.941	€ 399.021	€ 770.979	€ 658.900
Subtotaal 2	€ 39.264.390	€ 21.038.667	€ 18.225.723	€ 3.226.180	€ 5.841.319	€ 5.920.450

3. Projecten 3e tranche

Call 3e tranche	€ 6.885.888	€ 3.442.944	€ 3.442.944	€ -	€ -	€ 2.295.296
Projecten call 3e tranche	€ 6.885.888	€ 3.442.944	€ 3.442.944	€ -	€ -	€ 2.295.296
HSRR3.1	€ 385.000	€ 192.500	€ 192.500	€ -	€ 77.000	€ 115.500
HSRR00-11	€ 116.125	€ 58.063	€ 58.062	€ -	€ 58.063	€ -
HSRR00-12	€ 58.063	€ 29.032	€ 29.031	€ -	€ -	€ 29.032
Rotterdam	€ 559.188	€ 279.595	€ 279.593	€ -	€ 135.063	€ 144.532
HSHL00-12/13	€ 152.000	€ 100.880	€ 51.120	€ -	€ -	€ 50.440
Haaglanden	€ 152.000	€ 100.880	€ 51.120	€ -	€ -	€ 50.440
Subtotaal 3	€ 7.597.076	€ 3.823.419	€ 3.773.657	€ -	€ 135.063	€ 2.490.268

Onderdeel	- A - Totaal projectbudget (incl. matching)	- B - KVK subsidie	- C - Cofinanciering	- D - KVK subsidie 2009 + 2010	- E - Prognose KVK subsidie 2011	- F - KvK Subsidie 2012
4. Overige projecten						
KT01-09	€ 619.722	€ 309.829	€ 309.893	€ 309.829	€ -	€ -
KT01-10	€ 705.788	€ 347.652	€ 358.136	€ 320.581	€ 27.071	€ -
KT01-11	€ 487.890	€ 321.758	€ 166.132	€ -	€ 321.758	€ -
KT01-12	€ 487.890	€ 321.758	€ 166.132	€ -	€ -	€ 321.758
NRC lezingcyclus	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	€ 50.000
Wetenschappelijk boek / special issue tijdschrift	€ 50.000	€ 50.000	€ -	€ -	€ -	€ 50.000
KennisTransfer	€ 2.401.290	€ 1.400.997	€ 1.000.293	€ 630.410	€ 348.829	€ 421.758
HSINT01A	€ 145.891	€ 145.891	€ -	€ 145.891	€ -	€ -
HSINT01B	€ 1.936.582	€ 788.851	€ 1.147.731	€ 473.311	€ 315.540	€ -
HSINT01C	€ 1.420.000	€ 800.000	€ 620.000	€ -	€ -	€ 650.000
HSINT02	€ 112.952	€ 53.077	€ 59.875	€ 38.225	€ 14.852	€ -
HSINT02A	€ 336.597	€ 150.000	€ 186.597	€ -	€ 45.000	€ 30.000
Internationale hotspots	€ 3.952.022	€ 1.937.819	€ 2.014.203	€ 657.427	€ 375.392	€ 680.000
METEO-01 - climate change applications	€ 20.000	€ 10.000	€ 10.000	€ -	€ 10.000	€ -
JPI - Joint Programming Initiative	€ 132.075	€ 98.181	€ 33.894	€ -	€ 98.181	€ -
DGO - Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling	€ 295.400	€ 110.000	€ 185.400	€ -	€ 110.000	€ -
DGO II - Vervolg Platform Duurzame Gebiedsontwikkeling	€ 300.000	€ 150.000	€ 150.000	€ -	€ -	€ 75.000
Valorisatie	€ 1.000.000	€ 500.000	€ 500.000	€ -	€ 40.000	€ 250.000
Projecten Overig	€ 1.747.475	€ 868.181	€ 879.294	€ -	€ 258.181	€ 325.000
Subtotaal 4	€ 8.100.787	€ 4.206.997	€ 3.893.790	€ 1.287.837	€ 982.402	€ 1.426.758
5. Besturing en ondersteuning						
Raad van Bestuur - 09	€ 542.824	€ 440.128	€ 102.696	€ 440.128	€ -	€ -
Raad van Bestuur - 10	€ 521.953	€ 439.764	€ 82.189	€ 439.764	€ -	€ -
Raad van Bestuur - 11	€ 390.314	€ 390.314	€ -	€ -	€ 390.314	€ -
Raad van Bestuur - 12	€ 386.526	€ 386.526	€ -	€ -	€ -	€ 386.526
Programmabureau - 09	€ 958.448	€ 958.448	€ -	€ 958.448	€ -	€ -
Programmabureau -10	€ 1.019.292	€ 1.019.292	€ -	€ 1.019.292	€ -	€ -
Programmabureau - 11	€ 885.641	€ 885.641	€ -	€ -	€ 885.641	€ -
Programmabureau - 12	€ 850.861	€ 850.861	€ -	€ -	€ -	€ 850.861
Adviesraden	€ 172.973	€ 172.973	€ -	€ 44.800	€ 26.571	€ 101.602
Raad van Toezicht - 09	€ 38.500	€ 38.500	€ -	€ 38.500	€ -	€ -
Raad van Toezicht - 10	€ 38.500	€ 38.500	€ -	€ 38.500	€ -	€ -
Raad van Toezicht - 11	€ 38.500	€ 38.500	€ -	€ -	€ 38.500	€ -
Raad van Toezicht - 12	€ 38.500	€ 38.500	€ -	€ -	€ -	€ 38.500
Subtotaal 5	€ 5.882.832	€ 5.697.947	€ 184.885	€ 2.979.432	€ 1.341.026	€ 1.377.489
Totaal	€ 75.192.972	€ 42.470.508	€ 32.722.464	€ 11.718.716	€ 10.882.798	€ 11.783.192

Toelichting kolommen

- A - De totale projectbudgetten (inclusief matching) van projecten beginnend in 2009
- B - De totale subsidie bijdragen van de Stichting Kennis voor Klimaat voor deze projecten
- C - De cofinanciering die partijen opleveren bij deze projecten
- D - Het bedrag aan subsidie dat betrekking heeft op 2009 + 2010
- E - Het bedrag aan subsidie dat betrekking heeft op 2011
- F - Het bedrag aan subsidie dat naar verwachting in 2012 zal worden betaald